

Nohurgyşla obasy we Nohur köli

Category: Kitapcy, Taryhy ýerler
написано kitapcy | 22 января, 2025

Nohurgyşla obasy we Nohur köli NOHURGYŞLA OBASY WE NOHUR KÖLİ

«Hormatyňa hormat bilen baş egip,
Gülüň ysgap, şerbetiňden içdim men,
Daglaryňdan aşyp, suwuňdan ýüzüp,
Ol gujakdan bu gujaga düşdüm men.
Nahçewan ýolunda ýylçyr daglara
Gül tylla teňneler sepen çagynda.
Töweregi bir dem synlamak üçin
Balyklar böküşdi Araz çagynda».*

■ Nohurgyşla obasy

Kawkaz ýurtlarynyň türki dilli ilatynyň ata-babalary oguz-türkmenlerdir. Muňa Türkmenistandaky ýer-ýurt we tire-taýpa atlarynyň Kawkazda, ylaýta-da Azerbaýjanda, Daglyk Garabagda, Nahçewanda bire-bir gaýtalanmagy hem doly güwä geçýär.

Şeýle ýerleriň biri hem Türkmenistanyň Köpetdag dag gerişleriniň günbatar zolagynda ýasaýan nohurly türkmen taýpası bilen adybır gabat gelýän Azerbaýjanyň Nohurgyşla obasynyň nohurly ilatydyr.

Nohurgyşla (Nohurqışlaq) obasynyň taryhy XVII asyryň başlaryna, XVIII asyryň ahyrlaryna uzaýar. Obanyň territoriýasy gyşlaglar deregine ulanylýpdyr, soň-soňlar ilatlaşyp, ýasaýýş dört pasylam dowam edipdir. Obanyň «Nohurgyşla» adynyň birinji «Nohur» bölegi Nohur etrabynyň adyndan, ikinji «gyşla» bölegi bolsa, ýokarda aýdyşymyzdan hem görünüşi ýaly öñ gyşla bolandygy üçin galan goşma sözdür.

Nohurgyşla obasy etrap merkezinden 6 km demirgazyk-gündogar tarapynda, Alazan-Hefteran jülgesinde ýerleşýär. obasynyň demirgazygynda Uly Kawkaz daglary, gündogarynda Wendam

derýasy, günortasynda Tüntül obasy, günbatarynda Demiraparan derýasy bar.

XIX asyrdan galan bir maglumatda etrabyň ilaty Wendam obasyndan çykan hojalyklaryň XIX asyryň ortalarynda Nohurgyşla göçüp gelendigi habar berilýär.

Nohurgyşlada Demiraparan we Wendam çaylarynyň sil suwlaryndan we ýerasty suwlaryndan toplanýan adybır uly suw howdany hem bar. Gowaça meýdanlaryny suwarmak üçin ulanylýan suw howdanynyň suwy emeli kanal bilen Gökçaý derýasyna akdyrylýar. 2009-njy ýylyň ilat ýazuwynyň berýän maglumaty, obada 3041 adam bardygyny habar berýär.

Nohurgyşla obasynda bir orta mekdep, çagalar bagy we metjit bar. 2011-nji ýylда Nohurgyşla obasynyň orta mekdebi Azerbaýjan respublikasy boýunça «Ýylyň mekdebi» diýen hormatly ada eýe boldy.

Nohur kölüniň golaýyndaky Kenar pensionaty (Sahil pansionatı) taryhy-rowaýaty ýerlerden hasaplanýar. Nohur köli 1950-nji ýylда ulanylmaǵa berlipdir. Obanyň ýolunyň Gabala-Ysmaýyllı gara ýoly bilen kesişyän 2,5 km ýerine asfalt düşelen.

Nohurlylaryň suw ätiýaçlygyny üpjün etmek üçin artezian guýysy gazylypdyr, 25 tonna suw sisternasy goýulypdyr we 120 hojalyga suw geçiriji çekilipdir.

Obada döwrebap bilim bermek üçin 480 okuwça niýetlenen täze mekdep binasy hem gurulypdyr. 2008-nji ýylда sporta höwesek ýaşlaryň türgenleşmekleri üçin sport stadiony we başga-da telefon stansiýasy gurlup ulanylmaǵa berildi.

Edil Türkmenistandaky nohurlylar ýaly Nohurgyşlanyň hem juda zähmetkeş we myhmansöýer nohurlylary bar.

■ Nohur köli

Nohur köli ýa-da Nohurgyşla suw howdany – Gabala şäherinden 3 km gündogarda, Nohurgyşla obasyndan 1 km demirgazykda, Gülliburun, Göýdag we Ýumry** daglarynyň arasyndaky tebigy çöketlikde, deñiz derejesinden 700 metr beýiklikde ýerleşýär. 1949-njy ýylда tebigy köl ýagdaýynda bolan Nohur kölüniň daş-toweregi gür gamışlyk we ösgün suw ösümlikleri bilen gurşalan

batgalykdan, sary-ýaşyl reňkli ýata suvlardan gurşalandı. Şol ýyl Nohur kölünüň günortasynda tarapyndaky Gülliburun dagy bilen Ýumry dagynyň arasynda uzynlygy 850 km, boýy 8–10 metr, ini 4–6 metr bolan bent çekiliп, suw howdany guruldy. Suw howdanynyň häzirki uzynlygy 1925 metr, ini 1355 metr, meýdany 240 gektardyr. Kölün iň çuň ýeri 24 metr, köл suwunyň agramy 16 million kub metr hasaplanylýar.

Nohur kölüne Demiraparan (70%) we Wendam (30%) derýalarynyň suwy akdyryylýar. Kölde durlanan suwy bolsa Gabala, Akdaş, Göýçaý, Ujar etraplarynyň suw ätiýaçlygyny üpjün etmek üçin ulanylýar.

Nohur kölünüň kenarlarynda dynç alyş zolaklarynyň döredilmegi bilen bu ýer hazır azerbaýjanly we daşary ýurtly turistleriň iň köп gelýän ýerine öwrüldi. Şol sanda kölün balygy hem boldugy üçin balykçylyk hojalygыnda möhüm rol oýnaýar.

Gyş aýlary çakdanaşa sowuk gelen wagty Nohur kölünüň ýüzi tutuşlygyna doňýar. 1953-nji ýylyň aýazly gyş paslynda kölün yüzünüň buzy 40-50 sm-e ýetipdir. Sonda mundan peýdalanan nohurgyşlalylar Nohur kölünüň demirgazygyndaky dag gerişlerinden odundyr beýleki zerur materiallary tehnika we el güýji arkaly kölün üstünden göni daşapdyrlar. Nohur kölünüň ýüzi 2007-2008-nji ýylyň gyş paslynda-da tutuşlygyna doňupdyr. Kölden daşlaşdykça suwunyň özboluşly gara öwsüp görünüändigi üçin oña Garanohur köli hem diýilýär.

■ Peýdalanylan çeşmeler:

- 1). Şelale Mehýeddin gyzy «Gabala Kawkazyň merjeni» («Qəbələ Qafqazın incisi») «0ğuz Eli» neşirýaty, Baku- 2009.
- 2). «Azerbaýjan toponimleriniň (ýer-ýurt atlarynyň) ensiklopedik sözlüğü» («Azərbaycan Toponimlərinin Ensiklopedik Lügəti»), Azerbaýjanyň Milli YA-nyň Nesimi adyndaky diller instituty, «Şərq-qərb» neşirýaty, Baku-2007. sah.427.
- 3). Azerbaýjan respublikasynyň ilatynyň hasaba alynmagy. Azerbaýjanyň Döwlet Statistika komiteti. Baku-2010. sah.629

4). MÜSƏLMAN DİNİ İCMALAR – 2018-ci ildə qeydiyyatdan keçənlər. scwra.gov.az (azərb.)

5). Seret: wikipediýa: Nohurqışlaq kendi, Nohur gölü (azerbaýjan dilində).

■ Giňişleýin öwrenmek üçin seret:

1). «Türkmenler (musulman oguzlar) we Häzirbegjan türkmenleri», saýtdaky linki:

http://www.kitapcy.ga/news/turkmenler_musulman_oguzlar_we_hazirbegjan_turkmenleri/2018-12-31-4288

2). «Skifler we Azerbaýjan», saýtdaky linki:

http://www.kitapcy.ga/news/skifler_we_azerbayjan/2019-01-29-4862

3). «Azerbaýjan türkmen edebiýaty», saýtdaky linki:

http://www.kitapcy.ga/news/azerbayjan_turk_men_edebiyaty/2019-01-04-4424

4). Sinan BILGILI «Azerbaýjan türkmenleriniň taryhy», saýtdaky linki:

http://www.kitapcy.ga/news/azerbayjan_turkmenlerinin_taryhy/2019-01-02-4358

http://www.kitapcy.ga/news/azerbayjan_turkmenlerinin_taryhy_dowamy/2019-01-02-4359

5). Soltanşa Atanyýazow «Azerbaýjanda türkmenleriň ýasaýan ýerleri bilen baglansyklı geografiki atlar», saýtdaky linki:

http://www.kitapcy.ga/news/azerbayjanda_turkmenlerin_yasayan_yerleri_bilen_baglanysykly_geografik_atlar/2018-12-31-4275

---

*Berdinazar Hudaýnazarowyň «Azerbaýjan hakynda aýdym» goşgusyndan, saýtdaky linki:

http://www.kitapcy.ga/news/azerbayjan_hakynda_aydym/2018-07-11-1250

**Ýumry dagy – şeýle dag gerşi Bäherden etrabynyň Nohur obasy bilen Magtymguly etrabynyň Kürüzdeý obasynyň arasynda hem gabat gelýär.

Internet maglumatlary esasynda taýýarlan:
Has TÜRKMEN. Taryhy ýerler